

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА: ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Банківська система є основною складовою фінансово-кредитної сфери держави, оскільки від ефективного її функціонування залежить рівень економіки країни в цілому. Саме тому, сьогодні гостро постає питання стабільності та надійності банківського сектора.

Банківська діяльність пов'язана з ризиками та потребує захисту від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, тому виникає необхідність у дієвому механізмі, що давав би можливість здійснювати попереджувальні дії для підтримання належного рівня фінансової безпеки. Фінансова безпека банківського сектора – це важлива складова фінансової безпеки держави і, як наслідок, національної безпеки; здатність банківської системи надійно забезпечувати фінансову незалежність країни, ефективно використовувати фінансові ресурси держави для забезпечення соціально-економічного розвитку. Враховуючи стан банківської системи та негативний вплив на неї фінансової кризи 2008–2011 рр., необхідно зазначити, що дане питання набуває все більшої актуальності. Дослідження економічної та фінансової безпеки банківського сектора знайшло відображення у працях таких вітчизняних науковців як: О.І. Барановський, Т.М. Болгар, М.М. Єрмошенко, М.І. Зубко, О.Л. Пластун, С.М. Побережний та ін. Проблемам фінансової безпеки банківського сектору присвячено невелику кількість досліджень, оскільки більшість науковців приділяє увагу економічній безпеці в цілому, або безпеці комерційного банку зокрема. Науковці, які займаються вивченням безпосередньо фінансової безпеки, вказують на два напрямки проблем. По-перше, необхідно працювати над механізмом забезпечення фінансової безпеки банківського сектора держави, а по-друге – займатися проблемами забезпечення фінансової безпеки окремої банківської установи, адже вони є взаємопов'язаними та здійснюють вплив одна на одну. Наприклад, виникнення кризи в банківській системі може викликати зниження довіри з боку населення до конкретного банку, і навпаки. Проблеми, що виникають у банківській сфері, є одночасно проблемами фінансової безпеки держави в цілому. Основою для формування ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки банківського ринку є своєчасне виявлення загроз.

Як видно з рисунку 1, розвиток та ефективне функціонування банківського сектора здійснює значний вплив на фінансову безпеку держави, адже невідповідність банківської системи вимогам фінансування реального сектора економіки може призвести до порушення фінансової стабільності та уповільнення економічного розвитку країни.

Нарощення іноземного капіталу в банківській системі України є одним із головних ризиків зниження фінансової безпеки держави, адже, не зважаючи на фінансову кризу, закордонні інвестори проявляють інтерес до вітчизняного банківського сектора. Експансія іноземного капіталу може в подальшому породжувати новий ризик того, що вектори розвитку банківської системи будуть визначатися не національними інтересами, а залежатимуть від зовнішніх чинників, що посилюватиме загрози економічному суверенітету країни. Тому, допуск іноземного капіталу в банківський сектор можливий до такого рівня, за якого зберігається національний контроль за банківською системою держави.

Низький рівень капіталізації банківського сектора обмежує можливості щодо сталого розвитку економіки країни. Обсяг капіталу банківської системи повинен становити не менше 6–7 % ВВП, що дасть змогу забезпечити потреби національної економіки та сприятиме нейтралізації ризиків, пов'язаних із діяльністю банків. Зростання простроченої заборгованості перед банками є також актуальною проблемою. Високий її рівень може призвести до неплатоспроможності банківської установи і, як наслідок, – до ліквідації. Виникнення простроченої заборгованості пов'язане, в першу чергу, з неефективним управлінням активами банку, зокрема кредитним портфелем. Організація процесу кредитування комерційними банками повинна забезпечувати отримання доходу із мінімальними фінансовими втратами.

Довіра населення є основою успішного функціонування банківської системи. За відсутності довіри чи за низького її рівня, заощадження суб'єктів господарської діяльності, домогосподарств зберігаються в готівковій формі та можуть спрямовуватися в тіньову економіку. Це зумовлює: зниження інвестиційних ресурсів, що формуються банками; відсутність довгострокової ресурсної бази; необхідність залучення іноземного капіталу; зниження економічного розвитку держави в цілому.

Економічні кризи викликають масовий відплив грошових коштів клієнтів з банківських рахунків, девальвацію національної валюти, дестабілізацію валютного ринку, кризу ліквідності банків тощо.

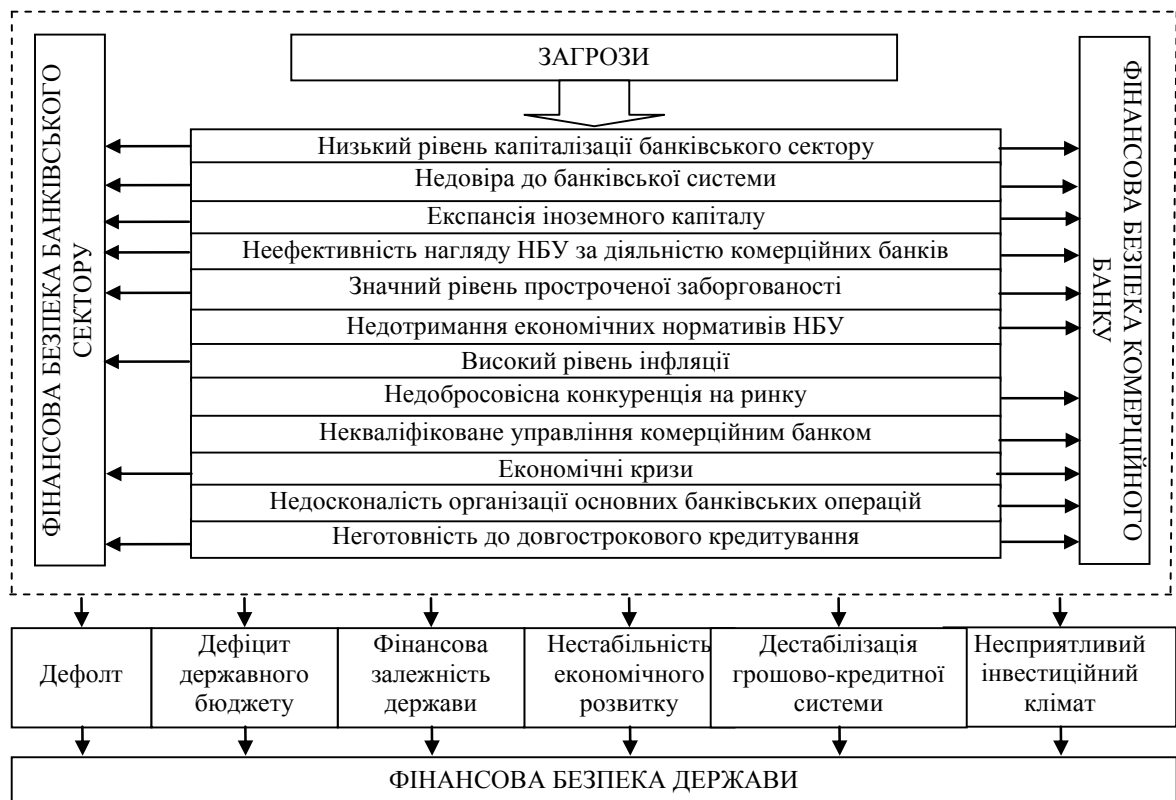

Рис. 1. Загрози фінансовій безпеці банківського сектору та комерційного банку

Для забезпечення фінансової безпеки банківського ринку необхідно розробити єдину систему індикаторів та методику їх розрахунку з врахуванням особливостей розвитку національної економічної системи, що дасть змогу в подальшому здійснювати діагностику та вчасно вживати превентивні заходи, спрямовані на підтримку належного рівня фінансової безпеки країни.

Показники фінансової безпеки банківського сектора залежать від швидкості розвитку реального сектора економіки, а його фінансові можливості – від банківського кредитування. Це вказує на необхідність використання комплексного підходу щодо вирішення взаємопов'язаних проблем реального та фінансового секторів вітчизняної економіки.

Для підвищення та підтримки фінансової безпеки банківського ринку необхідно вжити заходів, що сприятимуть послабленню дії загроз, а саме: удосконалити законодавство та усунути факти його порушення в сфері державного регулювання банківської діяльності; нарощувати капітал комерційних банків, що підвищить їх конкурентоспроможність та створить передумови для успішної інтеграції України до Європейського Союзу; уникати експансії іноземного капіталу в банківській системі, що сприятиме фінансовій незалежності країни; відновити довіру населення до банківського сектора, в тому числі розробити чітку стратегію захисту вкладників банків, що дасть змогу формувати внутрішні інвестиційні ресурси, які є необхідною умовою економічного розвитку держави.

Таким чином, фінансова безпека банківської системи повинна визначатися стійкістю та стабільністю до загроз, рівнем ефективності фінансово-економічної діяльності комерційних банків та повинна відповідати вимогам фінансування розвитку економіки.